

Вас вітає Інтернет конференція!

Вітаємо на нашому сайті

Рік заснування видання - 2014

МАТЕРІАЛЬНЕ БЛАГО У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

📅 09.06.2018 18:40

[Секція 3. Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення]

Автор: **Єфімов Олександр Миколайович**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного та трудового права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, ORCID 0000-0003-1751-4780

УДК 437.21

Одним із елементів цивільних правовідносин є їх об'єкт, тобто те, стосовно чого цивільні правовідносини виникають та існують. В сучасній цивілістичній літературі є чимало напрямків, за якими вивчаються ті чи інші об'єкти цивільних правовідносин. Враховуючи їх різноманіття, це й зрозуміло, адже цього вимагає різний правовий режим окремих груп цих об'єктів. Над цим працювали Г.Г. Харченко, С.В. Кривобок, Ю. С. Ходико, О.В. Даниленко, А.С. Савченко та інші стосовно таких об'єктів, як речі, майно, самочинне та незавершене будівництво, гроші тощо. Є й більш узагальнені наукові праці, в яких досліджуються об'єкти цивільних прав та правовідносин як такі. В українській цивілістиці найгрунтовнішим з таких досліджень має бути названа монографія під редакцією професора І.В. Спасибо-Фатеевої. Шари цієї наукової праці доволі повно відображають ту сучасну проблематику різних аспектів поняття об'єктів цивільних правовідносин, яких торкались свого часу такі провідні вчені, як Г.Ф.Шершеневич, Н.М.Коркунов, М.М.Агарков, С.С.Алексєєв, О.С. Юффе, Р.О.Халфіна та ін.

Існування різних підходів ґрунтується на сприйнятті самого поняття «об'єкт»: загально-філософського, психологічного та спеціально-юридичного. Спеціальний юридичний підхід об'єктом правовідношення вважає те, з приводу чого виникає правовідношення. Цей підхід має моністичний та плюралістичний напрями. Прихильники першого напрямку обмежують зміст поняття лише одним певним явищем. Прихильники ж другого об'єктами правовідношення визнають найрізноманітніші блага в залежності від виду правовідносин або ж поділяють усі блага на речі та дії (так званий дихотомічний поділ). Складність наукового бачення феномену об'єкту цивільних прав певною мірою навіть заважає у застосованні цієї категорії задля суто прагматичних цілей. Тому було навіть запропоновано для «спрощення ситуації» та «за традицією» під об'єктами права слід розуміти саме матеріальні та нематеріальні блага або ж діяльність, спрямовану на їх створення .

Саме заради таких благ суб'єкти й вступають у цивільні правовідносини. Їх поведінка «не може бути абстрактною, відірваною від намірів, що стосуються певних благ, оскільки вона є вольовою дією, осмисленою й спрямованою на певний результат. І цей результат пов'язується так чи інакше з об'єктами, що й дозволяє їх ототожнювати, і з метою, і зі змістом правовідносин, і з самим діями суб'єктів» .

Отже питання розуміння поняття «блага» є край важливим не лише для суто теоретичного розуміння об'єкта цивільних правовідносин, а й для практичного розмежування та визначення отримуваних суб'єктом цивільних чи трудових правовідносин об'єктів як таких, які є благом (додатковим благом), так і таких, які благом не є. Адже відповідно до пп.164.2.17. ст.164 ПКУ ті об'єкти правовідносин, які відносяться до блага, включаються до об'єкту оподаткування податком на доходи фізичних осіб.

Для того, щоб будь-який предмет набув ознак блага, необхідним є збіг таких чотирьох умов: 1) людської потреби; 2) властивостей предмета, що роблять його придатним бути поставленим у причинний зв'язок із задоволенням цієї потреби; 3) пізнання людиною цього причинного зв'язку; 4) можливості розпоряджатися предметом таким чином, щоб дійсно вживати його для задоволення цієї потреби .

Наявність цих чотирьох ознак дозволяє відмежувати, наприклад, знаряддя праці, яке отримує працівник, від блага. Адже у трудові правовідносини працівник вступає також з метою задоволення своїх потреб.

Як вказує Ю.К. Толстой, блага, які не мають корисних властивостей, або ж корисні властивості яких ще не відкриті, а також предмети, які недосяжні для людини на певному етапі розвитку людської цивілізації, об'єктами цивільних правовідносин не виступають . Тобто благами не є. Отже, цим самим проводиться думка, що наявність корисних властивостей сама по собі ще не робить предмет благом. Саме досяжність цих корисних властивостей предмета робить його благом.

Іншою необхідною ознакою блага як об'єкта цивільних правовідносин (за виключенням особистих немайнових благ) є можливість їх грошової оцінки. При цьому йдеться не лише про вартість, а й про споживчу вартість . О.В. Мартышин вказував, що будь-який товар, будь-яка послуга являє собою «предметну цінність», що вимірюється в грошовому вираженні (вартості) і в корисних якостях (споживчій вартості) .

З урахуванням тих ознак, які перетворюють предмет на благо, слід виокремити із усього розмаїття об'єктів, отримуваних працівником від роботодавця, те, що є благом для працівника і те, що благом для нього не є. І таким критерієм у трудових правовідносинах слід вважати мету, з якою роботодавець передає/надає працівникові ті чи інші предмети, послуги... Так, якщо такою метою є мотивація працівника на виконання ним трудових обов'язків, то отримуване працівником слід визнати благом. Якщо ж метою є уможливити виконання працівником його обов'язків чи підвищити ефективність такого виконання, то про благо у такому випадку не йдеться.

Підпунктом 14.1.47. ст.14 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) передбачено, що додаткові блага – це кошти, матеріальні чи нематеріальні цінності, послуги, інші види доходу, що виплачуються (надаються) платнику податку податковим агентом, якщо такий дохід не є заробітною платою та не пов'язаний з виконанням обов'язків трудового найму або не є винагородою за цивільно-правовими договорами (угодами), укладеними з таким платником податку.

Отже, ПКУ додатковими благами по суті називає об'єкти цивільних правовідносин, а саме:

- кошти,
- матеріальні чи нематеріальні цінності,
- послуги,
- інші види доходу.

Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена (п.5 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 грудня 1999 за № 860/4153). Для фізичної особи у сенсі такого визначення доходом є усе те, що вона отримує у тому чи іншому вигляді без будь-якого зустрічного обов'язку (оплати, виконання роботи...). Причому отримує не у володіння, а у власність, тобто набуває права розпоряджатися тим, що отримала. Наприклад, якщо фізична особа отримує кошти як зарплату, то вона має право ними розпоряджатися на власний розсуд, і такі кошти є її доходом. Якщо ж ці кошти отримані нею «під звіт», для придбання якихось ТМЦ для підприємства, то вони вже не є її доходом, так як розпоряджатися коштами така особа не вправі та й повинна підприємству повернути гроші, або звіт про їх витрачання в інтересах підприємства.

Висновок

Таким чином, для того, щоб будь-яка річ, послуга чи робота, отримані працівником, набули статусу блага взагалі і додаткового блага зокрема, слід дослідити їх з точки зору, чи задовольняють вони особисті потреби працівника, мотивують його до вчинення дій, які приведуть до такого задоволення; чи мають вони властивості, що роблять їх придатними бути поставленими у причинний зв'язок із задоволенням вказаної потреби; чи знає та усвідомлює працівник існування зазначеного причинного зв'язку; та чи має він можливість розпоряджатися предметом таким чином, щоб дійсно вживати його для задоволення потреби. Тобто цей предмет, робота чи послуги повинні не просто мати певну цінність/вартість, вони повинні мати споживчу вартість для такого працівника.

Наявність саме цих умов і перетворює усе отримане працівником на благо чи додаткове благо, а відсутність – усуває перетворення отриманого на об'єкт оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором. Підпункт «б» пункту 164.2.17 ст.164 ПКУ слід доповнити таким абзацом: «Додатково до винятків, передбачених підпунктом «а» цього підпункту, не вважаються додатковим благом платника податку майно, речі, товари, роботи, послуги, які не задовольняють особисті матеріальні та/або духовні потреби працівника, незалежно від усвідомлення працівником відсутності такої можливості задовольнити зазначені потреби». Включення такого абзацу привело би до гармонізації податкового та цивільного і трудового законодавства, що в результаті усунуло би підстави виникнення конфліктів між платниками податків та контролюючими органами з приводу тлумачення того чи іншого об'єкту правовідносин, як блага, отримуваного працівником та відповідно, оподатковуваного податком на доходи фізичних осіб і військовим збором.

Література:

1. Вакулина Г.А. О понятии объекта гражданского правоотношения // Современные наукоемкие технологии. – 2009. - №4 – С.58-59.
2. Мартышин О.В. Проблема ценностей в теории государства и права [Текст] / О.В.Мартышин // Государство и право. – 2004. – № 10. – С. 5.
3. Менгер К. Основания политической экономии // Австрийская школа в политической экономии: К. Менгер, Е. Бем-Баверк, Ф. Визер. – М.: Экономика, 1992. – С. 39-75.
4. Спасибо-Фатеева І.В. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Т.4. – Харків, «Страйд», 2010. – С.12.
5. Гражданское право в 4 Т. Т.1. Учебник / Отв. ред. проф. Е.А.Суханов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во БЕК. 1998. С.295.
6. Гражданское право [Текст]: учебник / под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 1998. Ч.1. – С.205.
7. Харьковская цивилистическая школа: объекты гражданских прав: Монография под общ. ред. И.В. Спасибо-Фатеевой – Харків, «Право», 2015.
8. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Т.4. під заг. ред. І.В. Спасибо-Фатеевої – Харків, «Страйд», 2010. – С.11.
9. Податковий кодекс України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 04.03.2018).
10. Цивільний кодекс України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (дата звернення: 04.03.2018).
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 грудня 1999 за № 860/4153. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99 (дата звернення: 04.03.2018).
12. Індивідуальна податкова консультація від 19.10.2017 р. № 2300/6/99-99-13-02-03-15/ПК. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PK676.html (дата звернення: 04.03.2018).
13. Індивідуальна податкова консультація від 22.03.2017 р. № 5683/6/99-99-13-02-03-15. URL: http://www.visnuk.com.ua/ru/news/id/3070 (дата звернення: 04.03.2018).

 Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License

 Знайшли помилку? Виділіть помилковий текст мишкою і натисніть **Ctrl + Enter**

Інші наукові праці даної секції

➔ [KARTA PRAW PODSTAWOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ JAKO REGIONALNY STANDARD PRAW CZŁWIEKA](#)

📅 29.06.2018 09:34

➔ [МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТЛІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ](#)

📅 28.06.2018 10:50

Конференції

📅 [Конференції 2024](#)

📅 [Конференції 2023](#)

📅 [Конференції 2022](#)

📅 [Конференції 2021](#)

📅 [Конференції 2020](#)

📅 [Конференції 2019](#)

📅 [Конференції 2018](#)

📅 [Двадцять четверті економіко-правові дискусії /28-02-2018/](#)

📅 [Двадцять п'яті економіко-правові дискусії /29-03-2018/](#)

📅 [Двадцять шості економіко-правові дискусії /30-04-2018/](#)

📅 [Двадцять сьомі економіко-правові дискусії /31-05-2018/](#)

📅 [Двадцять восьмі економіко-правові дискусії /28-06-2018/](#)

➔ [Економічне спрямування](#)

- Секція 1. Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами **7**
- Секція 2. Менеджмент **2**
- Секція 3. Маркетинг **6**
- Секція 4. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит **4**
- Секція 5. Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці **2**
- Секція 6. Банківська справа. Гроші, фінанси і кредит **3**
- Секція 7. Податкова система. Бюджетна система **1**
- Секція 8. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка **2**
- Секція 9. Логістика і транспорт **0**
- Секція 10. Світова економіка та міжнародні економічні відносини **1**

➔ [Юридичне спрямування](#)

- Секція 1. Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень **0**
- Секція 2. Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право **1**
- Секція 3. Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення **3**
- Секція 4. Кримінальне право. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право. Судустрой. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура **4**
- Секція 5. Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право **1**
- Секція 6. Екологічне право. Земельне право. Аграрне право **0**
- Секція 7. Господарське право. Господарське процесуальне право. Фінансове право. Банківське право **1**
- Секція 8. Інтелектуальна власність та його захист. Інформаційне право **1**

📅 [Двадцять дев'яті економіко-правові дискусії /19-07-2018/](#)

📅 [Тридцяті економіко-правові дискусії /01-10-2018/](#)

📅 [Тридцять перші економіко-правові дискусії /31-10-2018/](#)

📅 [Тридцять другі економіко-правові дискусії /29-11-2018/](#)

📅 [Тридцять треті економіко-правові дискусії /27-12-2018/](#)

📅 [Конференції 2017](#)

📅 [Конференції 2016](#)

📅 [Конференції 2015](#)

📅 [Конференції 2014](#)

